

တၢ်တဲသကိးတၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ် (Dialogic reading) – တၢ်မၤတၢ်တဲသကိးတၢ်ဘၣ်ဃးဒီးလံာ်လံာ်

လၢ Jessica Sidler Folsom, Ph.D.

ပှၤမၤစၢၤအိၣ်ပှၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိ (Assistant Research Scientist), Iowa တၢ်ဖးလံာ်လံာ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါစၢၤ (Iowa Reading Research Center)

မိၢ်ပၤဒီးကိၣ်သရၣ်ခဲလၢလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ် တၢ်လိာ်တၢ်အရၢဒိၣ်လၢတၢ်ဖးပှၤဖိသ့ၣ်လံာ်လံာ်န့ၣ်လီၤ. [ဖိသ့ၣ်ကသံၣ်သရၣ်ဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်ဒၣ်လံာ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒၣ်န့ၣ်လီၤ.](#) ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖးသိၣ်လံာ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲဘျးဒီးအလုၢ်အပှၤအိၣ်လၢတၢ်မၤလိမၤဒီးတကပၤဒိၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတချးလၢတၢ်မံတၢ်ဂဲၤအဆၢကတီၢ် မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်ထူၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤညါလၢနကဟံးန့ၢ်လံာ်လၢလံာ်စီၢ်အဖိခိၣ်, ဖးအိၣ်, ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်သံကွၢ်တၢ်သံကွၢ်စ့ၤဘိဖဲတၢ်တဲပူကတၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အါအါလၢကယုထၢလံာ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်ဖိလၢတၢ်ဖးတၢ်တဲပူဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်လံာ်လၢပှၤဖိသ့ၣ်ဘၣ်သးဝဲ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟံလီၤတၢ်ဆၢကတီၢ်အယုၣ်လၢအဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဘၣ်လိာ်ဒီးတၢ်ဖးအတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၤလၢတန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်န့ၣ်ကျဲအဒိလၢပှၤသးပှၤခဲလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤသးပှၤယုထၢလံာ်, ဖးတၢ်တဲပူ, ဒီးသံကွၢ်တၢ်သံကွၢ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် တီခိၣ်ရိၣ်ခဲတၢ်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုထၢလၢအကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဒီးလီၤသးခဲအါထီၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ်လၢအဘၣ်ထွဲခိၣ်ဆၢလိာ်သး မ့တမ့ၢ် တၢ်တဲသကိးတၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲသကိးတၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ်န့ၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးပှၤသးပှၤဒီးပှၤဖိသ့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်တၢ်ပိၣ်သကိးလိာ်သးလၢတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဖးဝဲတဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်ပိၣ်သကိးလိာ်သးအံၤ ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် ဝီၢ်ဩအသိ, မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်တဲကျိၣ်ဘျးဘျးဆီဆီ, တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်တဲပူတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၤ, ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တဲကျိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲမိၢ်ပၤဒီးကိၣ်သရၣ်ရဲၣ်ကျဲမၤတၢ်တီၢ်ကျဲဒီးမၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်တဲသကိးတၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ်အခါ, တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါဟ့ၣ်က့ၣ်လၢတၢ်အံၤကမ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤလီၤဆိဆိ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ကွဲးလံာ်ကွဲးလံာ်, တၢ်ကတီၤကျိၣ်, ဒီးတၢ်ဒီးစးလၢတၢ်မၤက့ၢ်ကိၣ်ဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အရၢဒိၣ်ကတၢ်န့ၣ်, တၢ်အံၤမၤစၢၤတၢ်အဒိလၢပှၤဖးလံာ်ဖးလံာ်လၢအဂ့ၤတဂၤန့ၣ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ဃးလံာ်လံာ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဖးဝဲအခါဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲသကိးတၢ်ဖးလံာ်ဖးလံာ်တဖၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ထဲလၢပှၤဖိသ့ၣ်သးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိတၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်ပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဖးလံာ်လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဂီၤလၢကတီၢ်ဆိကိၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ် (Whitehurst et al., 1988), တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါလဲၣ်လဲၣ်ယဲၣ်ယဲၣ် မၤအါထီၣ်တၢ်စူးကါအိၣ်လၢပှၤသးန့ၣ်အဂၤတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးပှၤအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးပၣ်ယုၣ်ဒီးပှၤကိၣ်ဖိလၢအိၣ်ဒီးကွၢ်ဂီၤတလၢတပျဲ (What Works Clearinghouse, 2010) , ပှၤဖးလံာ်ဖိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢတၢ်ဖးလံာ်လံာ် (Swanson et al., 2011), ဒီးပှၤမၤလိမၤအဲကလံးကျိၣ်တဖၣ် (Brannon & Dauksas, 2014) န့ၣ်လီၤ.

တတ်သံကွါအပတီၢ်လီၤဆိတဖၣ်လၢတတ်တဲသကိတ်တတ်လၢတတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်အပူၤ

တတ်မကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တတ်တဲသကိတ်တတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်အပူၤအလၢန့ၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးတတ်ဖးဝံးဖးက့ၤလံာ်တဘျီယံးဒီးတတ်ဘၣ်ထွဲခိဆါ လိာ်သးလၢ တတ်သံကွါသပတီၢ်အကတိာ်ကယ (Flynn, 2011) န့ၣ်လီၤ.

- **အပတီၢ် ၁** တတ်သံကွါတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဂံၢ်ခိၣ်ထံး “wh” တတ်သံကွါအကလုာ် ပညိၣ်တတ်မန့ၤလၢတတ်ထံၣ်အိၣ်တဘျီယံး သ့ (မ့တမ့ၢ် ဖး) လၢတတ်ကွါအပူၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အပတီၢ် ၁ ပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိတ်ဒီးတတ်ဖးသ့ၣ်ညါလီၤဝီၤညါအသိန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲတတ်ဖးန့ၣ်တတ်ဂီၤအခါ, ပုၤသးပုၤလၢအဖးလံာ်ကသံကွါ, “ဆၣ်ဖိကိတ်ဖိအံၤအိၣ်ဒီးအခိၣ်လၢန့ၣ်လဲၣ်တကလုာ် လဲၣ်.” န့ၣ်လီၤ. ဖဲအံၤပုၤသးပုၤကွါဝဲတတ်ဖးဆါလၢအလီၤတတ်လီၤဆဲး, အဘၣ်အတီၢ် လၢကမၤအါထီၣ်ပုၤဖိသ့ၣ်အတတ် ကတိာ်ဝီၤညါန့ၣ်လီၤ.
- **အပတီၢ် ၂** တတ်သံကွါတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တတ်သံကွါလၢအဘၣ်အကမၤတဖၣ်အိၣ် ဒီးဘၣ်တတ်စူးကါအိၣ်လၢကယုၤန့ၣ်ပုၤဖိသ့ၣ်အ တတ်ဖးဆါန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ပုၤသးပုၤလၢအဖးလံာ်ကသံကွါအိၣ်, “မ့ၢ်တတ်မန့ၤကဲထီၣ်အသးလၢတတ်ပူၤအသန့ၣ်အံၤ လဲၣ်.” ဖဲအံၤပုၤသးပုၤကွါဝဲတတ်ဖးဆါလၢကဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤ. တတ်လၢအဝဲဆိကမိၣ်ဝဲဘၣ်ယးဒီးတတ်ဂ့ၢ် ဒီး ထုး ထီၣ်တတ်အိၣ်ပညိၣ်လၢတတ်ကွါအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- **အပတီၢ် ၃** တတ်သံကွါတဖၣ်န့ၣ် အပတီၢ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါဝဲတတ်ထံၣ်တတ်ဆိကမိၣ် န့ၣ်သိးတတ်ကွါအဂ့ၢ်အကျိၤဒီးတတ် တဲပူၤအဂ့ၢ်မိၣ်ပုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ပုၤသးပုၤလၢအဖးလံာ်ကသံကွါအိၣ်, “မ့ၢ်မတၢၤကဲပုၤအရ့ၤဒိၣ်ကတၢၢ်ဒီးအဝဲတူၢ်ဘၣ် ဝဲလဲၣ်.” တတ်အံၤကပၣ်ယုၣ်ဒီးတတ်သံကွါတဖၣ်လၢအမၤယံၤပုၤကွါဖိလၢတတ်ကွါဒီးဘျးဖဲန့ၣ်တတ်ဂ့ၢ်တတ်ကျိၤလၢအဝဲသ့ၣ်အ နီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတတ်အိၣ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, “တတ်အံၤမ့ၢ်ကဲထီၣ်အသးဒီးန့ၣ်န့ၣ်န့ၣ်ကတူၢ်ဘၣ်လဲၣ်.” န့ၣ်လီၤ.

တတ်လီၤဆိလၢကျဲလၢအဘၣ်ဒီးတဘျီအဘၣ်စၢၤလၢကစူးကါ တတ်တဲသကိတ်တတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်

တတ်တဲသကိတ်တတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်...

- **တမ့ၢ်** “ကွီၤသရၣ်ဖး, ပုၤကွီၤဖိဒိကန့ၣ်” ဘၣ်
- **တမ့ၢ်** ကွီၤသရၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဘၣ်
- **တမ့ၢ်** တတ်ဟံၣ်နီၣ်တတ်အဆါလၢတတ်ကျိၤတံၢ်တတ်ကွါလၢအိၣ်ဒီးတတ်သံကွါတဖၣ်ဒီးတတ်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်အကတၢၢ်ဘၣ်
- **တမ့ၢ်** ထဲလၢပုၤကွီၤဖိသးစၢၤကဲၣ်ဆိးတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးဘၣ်.

တတ်တဲသကိတ်တတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်...

- **မ့ၢ်ဝဲ** တတ်ခိဆါဘၣ်ထွဲလိာ်သးယၢ်ခိယၢ်ခိ
- **မ့ၢ်ဝဲ** ပုၤကွီၤဖိအတတ်ပညိၣ်အလီၢ်
- **မ့ၢ်ဝဲ** တတ်ဖးအိၣ်ထီၣ်တတ်ယုၣ်ဒီးတတ်ကွါကျိၤတံၢ်ဒီးတတ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တတ်ကွါအခိပညိၣ်ယုၣ်ဒီးတတ်သံကွါဒီးတတ်တၢ်ပိၣ်သကိတ် တတ်ဒိတခါ
- **မ့ၢ်ဝဲ** တတ်ဟူးတတ်ဂဲၤလၢတတ်လိၣ်ဘၣ်အိၣ်လၢကရဲၣ်ကျဲလီၤတတ်လၢတတ်ပလီၢ်သးအပူၤ
- **မ့ၢ်ဝဲ** လၢပုၤကွီၤဖိလၢတီၢ်ပတီၢ်ခဲလၢာ်အဂီၢ်

တတ်မအကျဲသန့တခါလၢအအိၣ်ဟံၣ်စၢၤအသးလၢ ကပၤဆုၤတီခိၣ်ရိၣ်မဲထီၣ်ယၢ်တတ်သံကွါသခါလၢ တတ်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိတ်လၢ တတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်အပူၤဒၣ်လဲၣ်, တတ်အရ့ၤဒိၣ်ကတၢၢ်ခဲခါလၢဘၣ်တတ်သ့ၣ်ညါအိၣ်အါခိဖျိ လံာ်မဲၣ်ဖျါကွါဖုၣ်အသး [CROWD](#) ဒီး [PEER](#) န့ၣ်လီၤ. တတ်ခဲခါလၢအံၤဘၣ်တတ်ကျိၤဘၢလံအိၣ်လၢ IRRC ဘျီးတတ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါအပူၤကွါတဖၣ် အပူၤ, ဒီးတတ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါအံၤကမၤဘၣ်တတ်မလဲၢ်မအါထီၣ်အိၣ်လၢတတ်မအကျဲသန့တခါအဖိခိၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤတတ်မစၢၤအဂၤလၢ ကမၤစၢၤတတ်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤတတ်လၢတတ်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်လၢတတ်ဖးလံးလံးလဲၢ်တတ်ဟူးတတ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤ.

ရှၢ်တၢ်, စဲအံၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ပိညါဝဲကိၣ် (Washington, DC: Institute for Education Sciences). ဘၣ်တၢ်ယုမၤ န့ၢ်အိၣ်လၢ <http://ies.ed.gov/ncee/wwc/InterventionReport/136>

Whitehurst, G. J., Falco, F. L., Lonigan, C. J., Fischel, J. E., DeBaryshe, B. D., Valdez-Menchaca, M. C., & Caulfield, M. (1988). မၤရှၢ်ထီၣ်ကိၣ်တၢ်လဲထီၣ်လဲထီၣ်ခိဖျိတၢ်ဖးလံာ်တၢ်ဂီၤ. တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်သးအတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ပိညါ (*Development Psychology*), 24, 552-559. doi: 10.1037/0012-1649.24.4.552